

Matemaattinen fysiikka: Koordinaatistoja

- Tarkastellaan kahta kaksiulotteista koordinaatistoa K ja K' . Näiden x - ja y -akselit ovat keskenään samansuuntaiset, mutta K' :n origo sijaitsee K :n pisteessä $(4,3)$. Piirrä kuva.
  - Mitkä ovat K :n pisteen $(-4,1)$ koordinaatit K' :ssa?
  - Mitkä ovat K :n origon koordinaatit K' :ssa?
  - Muodosta lauseke, jolla mielivaltainen K :n piste (x, y) voidaan lausua K' :ssa.
  - Muodosta lauseke, jolla mielivaltainen K' :n piste (x', y') voidaan lausua K :ssa.
- Olkoon koordinaatistot kuten edellisessä tehtävässä. Tarkastellaan K :ssa liikkuvaa hiukkas-
ta, jonka x ja y -koordinaatit riippuvat ajasta seuraavasti: $x(t) = 2t - 1$ ja $y(t) = t + 2$.
  - Minkä tyyppistä hiukkasen liike on?
  - Missä pisteessä hiukkanen on tarkastelun alussa ($t = 0$)?
  - Määritä hiukkasen ratakäyrä $y(x)$ ja hahmottele se koordinaatistoon.
  - Millainen on ratakäyrän yhtälö K' :ssa?
  - Muodosta funktiot $x'(t)$ ja $y'(t)$.
- Muodosta koordinaattimuunnos karteesisista koordinaateista napakoordinaatteihin. Voit olet-
taa, että sekä x , että y ovat positiivisia. Vinkki: Käytä hyväksi materiaalin muunnoskaavaa
napakoordinaateista karteesiin koordinaatteihin.
- Muunna napakoordinaatiston vektorit $(3, 30^\circ)$, $(2, 90^\circ)$ ja $(1, 45^\circ)$ karteesiseen koordinaatis-
toon.
- Muunna karteesisen koordinaatiston vektorit $(1, 2)$, $(1, 0)$ ja $(6, 1)$ napakoordinaatistoon.
- Muunna sylinterikoordinaatiston pisteet (r, θ, z) karteesiseen koordinaatistoon.
  - $(4, \frac{\pi}{6}, 3)$
  - $(4, \frac{7\pi}{6}, 3)$
  - $(2, \pi, -4)$
- Muunna karteesisen koordinaatiston pisteet (x, y, z) sylinterikoordinaatistoon.
  - $(1, \sqrt{3}, 2)$
  - $(3, -3, 7)$
  - $(1, 1, 5)$
- Muunna pallokoordinaatiston pisteet (r, θ, φ) karteesiseen koordinaatistoon.
  - $(0, 3, \pi)$
  - $(12, -\frac{\pi}{4}, \frac{\pi}{4})$
  - $(3, \frac{\pi}{4}, \frac{\pi}{6})$
- Muunna karteesisen koordinaatiston pisteet (x, y, z) pallokoordinaatistoon.
  - $(4, 0, 0)$
  - $(0, 3, 0)$
  - $(-2, 2\sqrt{3}, 4)$

Vastauksia:

1. -

2. -

3.

$$\begin{cases} r = \sqrt{x^2 + y^2} \\ \theta = \arctan \frac{y}{x} \end{cases}$$

Tässä tehtävässä oletettiin, että molemmat karteesiset koordinaatit ovat positiivisia. Mikäli näin ei ole tilanne mutkistuu hieman. Lue lisää [Wikipediasta](#).

4. $(\frac{3\sqrt{3}}{2}, \frac{3}{2}), (0, 2), (\frac{\sqrt{2}}{2}, \frac{\sqrt{2}}{2})$

5. $(\sqrt{5}, 63, 43^\circ), (1, 0^\circ), (\sqrt{37}, 9, 46^\circ)$

6. (a) $(2\sqrt{3}, 2, 3)$

(b) $(-2\sqrt{3}, -2, 3)$

(c) $(-2, 0, -4)$

7. (a) $(2, \frac{\pi}{3}, 2)$

(b) $(3\sqrt{2}, -\frac{\pi}{4}, 7)$

(c) $(\sqrt{2}, \frac{\pi}{4}, 5)$

8. (a) $(0, 0, 0)$

(b) $(6, -6, 6\sqrt{2})$

(c) $(\frac{3\sqrt{6}}{4}, \frac{3\sqrt{2}}{4}, \frac{3\sqrt{2}}{2})$

9. (a) $(4, \frac{\pi}{2}, 0)$

(b) $(3, \frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2})$

(c) $(4\sqrt{2}, \frac{\pi}{4}, -\frac{\pi}{3})$